

URZĄD
PATENTOWY
PRL

OPIS PATENTOWY
PATENTU TYMCZASOWEGO

145 164

Patent tymczasowy dodatkowy
do patentu nr ———

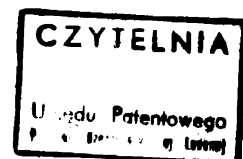
Int. Cl.⁴ C09B 29/42

Zgłoszono: 86 07 10 (P. 260553)

Pierwszeństwo ———

Zgłoszenie ogłoszono: 87 07 13

Opis patentowy opublikowano: 89 03 31

Twórcy wynalazku: Witold E. Hahn, Alicja Sokołowska, Lidia Turala

Uprawniony z patentu tymczasowego: Uniwersytet Łódzki,
Łódź (Polska)

Sposób otrzymywania nowych barwników azowych

Przedmiotem wynalazku jest sposób otrzymywania nowych barwników azowych o ogólnym wzorze 1, w którym A oznacza grupę p-nitrofenylową, 2-benzoilo-4-chlorofenylową lub 2-cyano-4-nitrofenylową, a R oznacza grupę cykloheksylową, 2,2,6,6-tetrametylopiperidylową lub 2-hydroksyetylową albo -propylową. Barwniki te barwią włókna poliakrylonitrylowe i poliamidowe oraz wełnę na kolor żółty i czerwony.

Sposobem według wynalazku na 2,6-dichloro-3-cyano-4-metylopirydynę działa się sulfanilamidem, po czym na uzyskany związek o wzorze 2 działa się aminą o ogólnym wzorze R-NH₂, w którym R ma wyżej podane znaczenie, a otrzymany związek o ogólnym wzorze 3, w którym R ma wyżej podane znaczenie, sprzęga się ze zdwuazowaną aminą aromatyczną o ogólnym wzorze A-NH₂, w którym A ma wyżej podane znaczenie. Reakcję 2,6-dichloro-3-cyano-4-metylopirydyny z sulfanilamidem prowadzi się w temperaturze 140°C w N-metylo-2-pirolidonie, a reakcję związku o wzorze R-NH₂ — w tym samym rozpuszczalniku w temperaturze 160°C.

Otrzymany sposobem według wynalazku jako produkt przejściowy związek o wzorze 2 jest związkiem nowym. Analizy elementarna i widmowa potwierdziły strukturę tego związku.

Dla związku o wzorze sumarycznym C₁₃H₁₁N₄SO₂Cl (mol 322,8)

obliczono 17,35% N; znaleziono 17,45% N

IR (KBr): ν_{CN} —2225 cm⁻¹; ν_{NH} — 3345 cm⁻¹; ν_{SO} — 1150 cm⁻¹, 1320 cm⁻¹.

Otrzymywane sposobem według wynalazku nowe barwniki azowe pochodne 2,6-diaminopirydyny odznaczają się wysokimi wartościami użytkowymi. Uzyskiwane za pomocą tych barwników żywe wybarwienia charakteryzują się wysokimi odpornościami.

Wynalazek ilustrują następujące przykłady, w których procenty oznaczają procenty wagowe, a stopnie temperatury podano w stopniach Celsjusza:

Przykład I. W kolbie umieszczono 3,74 g (0,02 mola) 2,6-dichloro-3-cyano-4-metylopirydyny i dodano 3,08 g (0,022 mola) sulfanilamidu i 9 cm³ N-metylo-2-pirolidonu. Całość ogrzewano pod chłodnicą zwrotną, mieszając w ciągu 17 godzin w temperaturze 135–140°. Mieszaninę reakcyjną ochłodzono następnie do temperatury 50° i wylano na 60 g lodu. Wydzielony osad odsączono, przemyto wodą i wysuszono. Po wysuszeniu osad przeniesiono do 30 cm³ benzenu w celu odmycia nieprzereagowanego substratu i ponownie odsączono i wysuszono. Otrzymano 5,8 g 6-chloro-3-cyano-4-metylo-2-/p-sulfonamioilofenylo/-aminopirydyny.

3,55 g (0,011 mola) 6-chloro-3-cyjano-4-metylo-2-/p-sulfonamoiłofenylo/-aminopirydyny rozpuszczono w 5 cm³ N-metylo-2-pirolidonu i do uzyskanego roztworu dodano 2,47 g (0,033 mola) 2-hydroksypropyloaminy. Całość ogrzewano w ciągu 14 godzin pod chłodnicą zwrotną w temperaturze wrzenia. Do ochłodzonej mieszaniny reakcyjnej dodano następnie 25 cm³ lodowego kwasu octowego w celu rozpuszczenia osadu, uzyskując w ten sposób roztwór komponentu biernego.

Oddzielnie dodano do 1,38 g (0,01 mola) p-nitroaniliny 4 ml stężonego kwasu solnego i 10 cm³ wody. Uzyskany roztwór mieszano w ciągu 0,5 godziny, a następnie dodano 50 g lodu i po oziębieniu do temperatury 0° — roztwór 0,8 g (0,011 mola) azotynu sodowego w 5 cm³. Mieszaninę reakcyjną pozostawiono przez 0,5 godziny w temperaturze 0–5°, po czym roztwór przesączono i rozłożyło nadmiar kwasu azotawego mocznikiem. Otrzymany roztwór soli diazoniowej wprowadzono, mieszając, w temperaturze poniżej 10°, do otrzymanego opisanym wyżej sposobem roztworu komponentu biernego. Po zakończeniu reakcji sprzęgania mieszaninę reakcyjną doprowadzono do pH 2, dodając wodny roztwór wodorotlenku sodowego, a wydzielony osad odsączono, przemyto wodą i wysuszono. Otrzymano barwnik barwiący włókna poliakrylonitrylowe i poliamidowe oraz wełnę na kolor czerwony (λ 479,62 μ m).

Dalsze przykłady wykonania wynalazku sposobem opisanym w przykładzie I ilustruje tabela 1:

Tabela 1

Przykład	Podstawniki we wzorze I		Uzyskany barwnik	$\lambda_{\mu\text{m}}$
	R	A		
II	grupa cykloheksylowa	grupa p-nitrofenylowa	czerwień	483,09
III	grupa cykloheksylowa	grupa 2-cyjano-4-nitrofenylowa	czerwień	520,02
IV	grupa 2-hydroksyetylowa	grupa p-nitrofenylowa	czerwień	483,33

Przykład V. Roztwór komponentu biernego przygotowano w sposób opisany w przykładzie I. Oddzielnie rozpuszczono 2,3 g (0,01 mola) 2-amino-5-chlorobenzofenonu w 3 cm³ lodowego kwasu octowego i 3 cm³ stężonego kwasu solnego. Uzyskany roztwór ochłodzono w łaźni olejowej do temperatury 5–10° i wkroplono, energicznie mieszając, roztwór 0,7 g (0,01 mola) azotynu sodu w 2,5 cm³ wody, utrzymując temperaturę 10–12°. Po 15 minutach usunięto nadmiar kwasu azotawego, dodając mocznika, po czym dodano 5 cm³ wody z lodem i przesączono roztwór soli diazoniowej. Roztwór ten wprowadzono podczas mieszania do roztworu komponentu biernego o temperaturze 8–12°. W trakcie dodawania roztworu soli diazoniowej wypadał barwnik, który całkowicie wydzielono z roztworu, dodając stałego octanu sodu. Osad odsączono, przemyto wodą i wysuszono. Otrzymano barwnik barwiący włókna poliakrylonitrylowe i poliamidowe oraz wełnę na kolor żółty (λ 462,53 μ m).

Dalsze przykłady wykonania wynalazku sposobem opisanym w przykładzie V ilustruje tabela 2.

Tabela 2

Przykład	Podstawniki we wzorze I		Uzyskany barwnik	$\lambda_{\mu\text{m}}$
	R	A		
VI	grupa cykloheksylowa	grupa 2-benzilo-4-chloro-fenylowa	żółcień	469,26
VII	grupa 2-hydroksyetylowa	grupa 2-benzilo-4-chloro-fenylowa	żółcień	467,73

c.d. tabeli 2

Przykład	Podstawniki we wzorze 1		Uzyskany barwnik	$\lambda_{\mu\text{m}}$
	R	A		
VIII	grupa 2,2,6,6-tetrametylo-piperydylowa	grupa 2-benzo-ilo-4-chloro-fenylova	żółcień	462,96

Przykład IX. Roztwór komponentu biernego przygotowano w sposób opisany w przykładzie I.

Do 3,4 cm³ stężonego kwasu siarkowego dodano porcjami, w temperaturze -5-0° 0,7 g (0,01 mola) azotynu sodowego. Roztwór o konsystencji śmietany ogrzano powoli do temperatury 65°C w celu rozpuszczenia resztek azotynu sodowego, ochłodzono do 0° i dodano jeszcze 11,8 cm³ stężonego kwasu siarkowego.

Oddzielnie rozpuszczono 1,63 g (0,01 mola) 2-cyjano-4-nitroaniliny w 5 cm³ kwasu octowego i 10 cm³ stężonego kwasu siarkowego, a następnie wkroplono uzyskany roztwór podczas mieszania w temperaturze -8-0° do otrzymanego opisanym wyżej sposobem kwasu nitrozylosiarkowego. Po dodaniu całej ilości aminy kontynuowano mieszanie w ciągu 2 godzin, po czym wylano uzyskaną masę do 100 g lodu z wodą i przesączono. Otrzymany roztwór soli diazoniowej wprowadzono podczas mieszania do roztworu komponentu biernego. Po zakończeniu reakcji sprzęgania dodano do otrzymanej mieszaniny stałego octanu sodowego, a następnie odsączono wytrącony barwnik, przemyto wodą i wysuszono. Otrzymano barwnik barwiący włókna poliakrylonitrylowe i poliamidowe oraz wełnę na kolor czerwony ($\lambda_{521,92 \mu\text{m}}$).

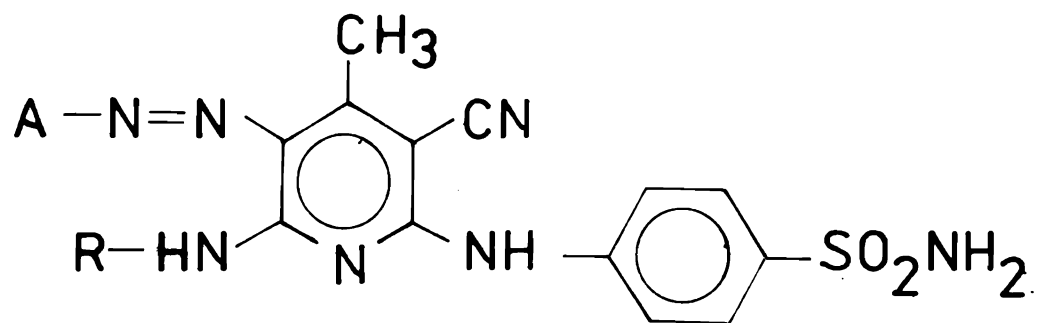
Dalsze przykłady wykonania wynalazku sposobem opisanym w przykładzie IX ilustruje tabela 3:

Tabela 3

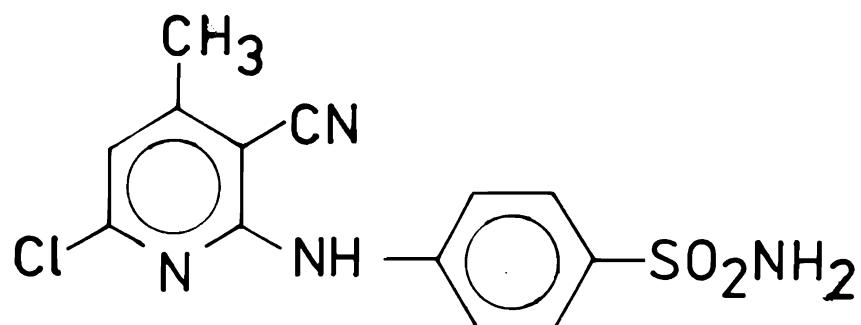
Przykład	Podstawniki we wzorze 1		Uzyskany barwnik	$\lambda_{\mu\text{m}}$
	R	A		
X	grupa cykloheksylowa	grupa 2-cyjano-4-nitrofenylowa	czerwień	520,02
XI	grupa 2-hydroksyetylowa	grupa 2-cyjano-4-nitrofenylowa	czerwień	524,11
XII	grupa 2,2,6,6-tetrametylopi-perydylowa	grupa 2-cyjano-4-nitrofenylowa	czerwień	511,77

Zastrzeżenie patentowe

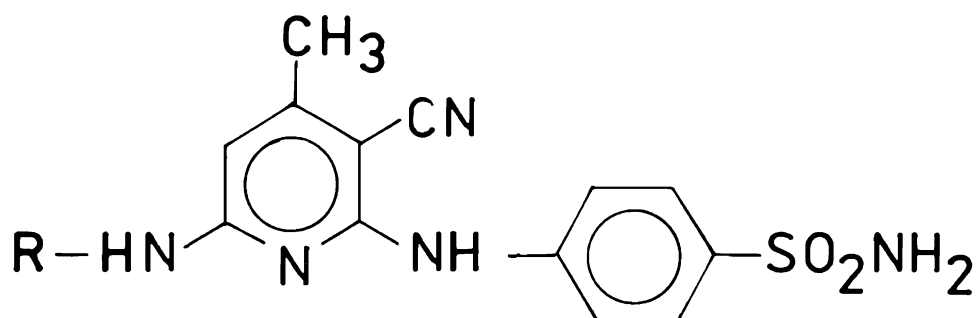
Sposób otrzymywania nowych barwników azowych o ogólnym wzorze 1, w którym A oznacza grupę p-nitrofenylową, 2-benzoilo-4-chlorofenylową lub 2-cyjano-4-nitrofenylową, a R oznacza grupę cykloheksylową, 2,2,6,6-tetrametylopi-perydylową lub 2-hydroksyetylową albo -propylową, **znamienny tym**, że na 2,6-dichloro-3-cyjano-4-metylopi-rydynę działa się sulfanilamidem, po czym na uzyskany związek o wzorze 2 działa się aminą o ogólnym wzorze R-NH₂, w którym R ma wyżej podane znaczenie, a otrzymany związek o ogólnym wzorze 3, w którym R ma wyżej podane znaczenie, sprzęga się ze zdwuazowaną aminą aromatyczną o ogólnym wzorze A-NH₂, w którym A ma wyżej podane znaczenie.

wzór 1

wzór 2

wzór 3